

VIJEĆE EUROPE

EUROPSKI SUD ZA LJUDSKA PRAVA

PRVI ODJEL

PREDMET ŠTITIĆ PROTIV HRVATSKE

(Zahtjev br. 29660/05)

PRESUDA

STRASBOURG

8. studenoga 2007.

Ova će presuda postati konačnom pod okolnostima utvrđenim u članku 44. stavku 2. Konvencije. Može biti podvrgnuta uredničkim izmjenama.

U predmetu Štitić protiv Hrvatske,

Europski sud za ljudska prava (Prvi odjel), zasjedajući u vijeću u sastavu:

- g. C.L. ROZAKIS, *predsjednik*,
 - g. L. LOUCAIDES,
 - gđa N. VAJIĆ,
 - gđa E. STEINER,
 - g. K. HAJIYEV,
 - g. D. SPIELMANN,
 - g. G. MALINVERNI, *suci*,
 - i g. S. NIELSEN, *tajnik Odjela*,
- nakon vijećanja zatvorenog za javnost 11. listopada 2007.,
donosi sljedeću presudu koja je usvojena tog datuma:

POSTUPAK

1. Postupak u ovome predmetu pokrenut je na temelju zahtjeva (br. 29660/03) protiv Republike Hrvatske kojeg je 1. rujna 2003. hrvatski državljanin g. Vladimir Štitić ("podnositelj zahtjeva") podnio Sudu na temelju članka 34. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda ("Konvencija").

2. Podnositelja zahtjeva, kojemu je bila dodijeljena pravna pomoć, zastupao je g. D. Plavec, odvjetnik iz Zagreba. Hrvatsku Vladu ("Vlada") zastupala je njena zastupnica, gđa Š. Stažnik.

3. Podnositelj zahtjeva osobito je naveo da su dva stegovna postupka protiv njega, jedan vođen u Kaznenom zavodu Lepoglava, a drugi u Zatvoru u Gospiću, bila nepoštena, da su opći uvjeti u Zatvoru u Gospiću i to što nije dobio odgovarajuću medicinsku skrb u vezi s ozljedom koju je zadobio doveli do ponižavajućeg postupanja, da mu je povrijeđeno pravo na dopisivanje i da nije imao djelotvorno pravno sredstvo u odnosu na svoje prigovore na temelju članka 3.

4. Dana 9. studenoga 2006. Sud je zahtjev proglasio djelomično nedopuštenim i odlučio Vladu obavijestiti o prigovorima glede poštenosti stegovnoga postupka koji se vodio protiv podnositelja zahtjeva u Kaznenom zavodu Lepoglava i u Zatvoru u Gospiću, prigovora glede općih uvjeta u Zatvoru u Gospiću i toga što navodno nije dobio odgovarajuću medicinsku skrb u vezi s ozljedom, te prigovora u vezi s poštivanjem njegove slobode dopisivanja i pomanjkanjem djelotvornog pravnog sredstva u odnosu na prigovore koje je Vladi uputio na temelju članka 3. Na temelju odredaba članka 29. stavka 3. Konvencije, Sud je odlučio istovremeno odlučiti o osnovanosti i dopuštenosti zahtjeva.

ČINJENICE**I. OKOLNOSTI PREDMETA**

5. Podnositelj zahtjeva rođen je 1967. i trenutačno se nalazi na odsluženju zatvorske kazne u Zatvoru u Šibeniku.

6. Nakon što je osuđen za više kaznenih djela vezanih za zlouporabu droga, podnositelj zahtjeva je 11. studenoga 2002. upućen na odsluženje kazne u Kazneni zavod Lepoglava. Dana 29. srpnja 2004. premješten je u Zatvor u Gospiću.

A. Stegovni postupci protiv podnositelja zahtjeva

1. U Kaznenom zavodu Lepoglava

7. Dok je podnositelj zahtjeva bio na odsluženju kazne zatvora u Kaznenom zavodu Lepoglava, neutvrđenog su datuma zatvorske vlasti pokrenule stegovni postupak protiv njega. Rasprave su održane 10. i 13. listopada 2003. Na raspravama su bili prisutni i podnositelj zahtjeva i njegov punomoćnik. Podnositelj zahtjeva i četiri svjedoka osobno su dali iskaz. U rješenju voditelja stegovnog postupka od 14. listopada 2003. utvrđeno je da je 19. srpnja 2003. podnositelj držao zatvorenima vrata ćelije broj 9 i time spriječio pripadnika zatvorskoga osoblja da uđe u ćeliju i obavlja svoje dužnosti. Utvrđeno je da ponašanje podnositelja zahtjeva predstavlja povredu članka 145. stavka 3. (10) Zakona o izvršavanju kazne zatvora te mu je uvjetno izrečena mjera upućivanja u samicu na sedam dana, s time da je izvršenje mjere odgođeno na tri mjeseca. Rješenje je podnositelju zahtjeva dostavljeno 17. listopada 2003. u 14.45 sati. Neutvrđenog datuma dostavljeno je i njegovome punomoćniku. Punomoćnik podnositelja zahtjeva je u ponedjeljak 20. listopada 2003. podnio žalbu protiv tog rješenja.

8. U rješenju od 27. listopada 2003. sudac izvršenja Županijskoga suda u Varaždinu proglasio je žalbu nedopuštenom zbog nepravodobnosti. Sudac je presudio da je rok za podnošenje žalbe bio četrdeset i osam sati tako da je taj rok istekao 19. listopada 2003. u 14.45 sati unatoč činjenici da je taj dan bila nedjelja. Rok se nije mogao produžiti na prvi radni dan jer je bio određen u satima.

2. U Zatvoru u Gospiću

9. Tijekom boravka podnositelja zahtjeva u Zatvoru u Gospiću, zatvorske su vlasti protiv njega pokrenule stegovni postupak. Zatvorske su vlasti utvrdile da je 16. kolovoza 2004. podnositelj zahtjeva putem pisma što mu ga je poslala djevojka u zatvor pokušao prokrijumčariti opojnu drogu, što je predstavljalo stegovni prijestup iz članka 145. stavka 3. (11) Zakona o izvršavanju kazne zatvora. U svome rješenju od 2. studenoga 2004., voditelj stegovnoga postupka izrekao je podnositelju zahtjeva stegovnu mjeru koja se sastojala od ograničenja kretanja unutar zatvora i češćih dodira s vanjskim svijetom u razdoblju od tri mjeseca, uključujući i zabranu primanja paketa, počevši od 2. studenoga 2004.

10. U svojoj žalbi od 16. studenoga 2004., podnositelj zahtjeva je između ostalog naveo da nije prisustvovao zadnjoj raspravi pred stegovnim tijelima jer njegov odvjetnik nije bio nazočan. Podnositelj zahtjeva naveo je i da mu nije dostavljen zapisnik s te rasprave. Uz to je izjavio i da će njegov punomoćnik pobliže objasniti ta pitanja u posebnoj žalbi. Dana 16. studenoga 2004. punomoćnik je podnio posebnu žalbu u kojoj je osporio utvrđenje krivnje podnositelja zahtjeva i strogost izrečene stegovne mjere. Dana 18. studenoga 2004. sudac izvršenja Županijskoga suda u Gospiću odbio je žalbu. U rješenju su u određenoj mjeri analizirani dokazi izvedeni u stegovnome postupku, ali uopće nisu spomenute procesne manjkavosti zbog kojih je podnositelj zahtjeva prigovorio.

B. Boravak podnositelja zahtjeva u Zatvoru u Gospiću

1. Opći uvjeti boravka podnositelja zahtjeva u Zatvoru u Gospiću

(a) Tvrdnje podnositelja zahtjeva

11. Podnositelj zahtjeva ustvrdio je da je prvo bio smješten u ćeliju broj 5 na Odjelu 1. Međutim, kasnije je premješten na Odjel 2. Tvrdio je da je prostorija bila veoma vlažna, da su

madraci bili toliko stari i pohabani da su iz njih virile gole žice. Plahte i jastučnice bile su prljave, a deke su bile stare i zaudarale su. U ćeliji nije dopiralo dnevno svjetlo, tako da je cijeli dan trebala biti uključena električna rasvjeta. U ćeliji je bio zaključan dvadeset i jedan sat na dan, bez ikakvih kontakata s ostalim zatvorenicima ili vanjskim svijetom. Bile su mu dopuštene dvije jednosatne šetnje i jedan sat vježbanja u dvorani na dan, ali bez nazočnosti ijednog drugog zatvorenika. Ostatak vremena bio je prisiljen provoditi zaključan i sam u svojoj ćeliji. Nije imao redoviti pristup kupaonici niti tekućoj vodi, a njegov pristup sanitarnom čvoru bio je prepušten odluci zatvorskih čuvara. Grijanje je bilo neprimjereno, a hrana loše kakvoće. Podnositelj zahtjeva nije dobio higijenske potrepštine, a u zatvoru nije stalno bio dežurni liječnik. Samo bi jedan liječnik (pedijatar) došao s vremena na vrijeme, i to na sat vremena.

(b) Tvrdnje Vlade

12. Prema tvrdnjama Vlade, glavna zgrada Zatvora u Gospiću izgrađena je 1878., a obnovljena je 1995. U njoj su se nalazila dva odjela. Na prvome odjelu ("Odjel 1") nalazile su se peterokrevetne ćelije, dok su na drugome ("Odjel 2") bile dvokrevetne, a svaka je imala zahod. Na Odjelu 1 nalazio se dnevni boravak. Redovito se obavljala dezinfekcija i deratizacija. Odjeća i posteljina zatvorenika mogle su se svaki dan prati u zatvorskoj praonici. Posteljina se mijenjala jednom na tjedan.

13. Podnositelj zahtjeva došao je u Zatvor u Gospiću 29. srpnja 2004. Smješten je na Odjel 1, u poluotvoreni režim do 24. rujna 2004., kad je premješten na Odjel 2 u zatvoreni režim, u ćeliju dimenzija 3,75 x 3,5 metra sa sanitarnim čvorom dimenzija 2 x 1,6 metra koji je dijelio s još jednim zatvorenikom. U studenome 2005. vraćen je na Odjel 1 u ćeliju dimenzija 7,15 x 3,7 metra sa sanitarnim čvorom dimenzija 1,6 x 1,5 metra, koju je ponekad dijelio s tri do četiri zatvorenika. Tamo je boravio do 17. ožujka 2006., kad je vraćen na Odjel 2 zbog incidenta vezanog za tučnjavu s jednim zatvorenikom. Tamo je boravio do svibnja 2006. kad je premješten u Zatvor u Puli. Tijekom boravka na Odjelu 2 podnositelj zahtjeva bio je cijelo vrijeme zaključan u ćeliji osim sat vremena u jutarnjim satima, kad mu je bilo dopušteno izaći u dvorište, i dva sata između 20.00 i 22.00 sata, kad mu je bilo dopušteno gledati televizijski program, čitati ili igrati igre u zajedničkoj prostoriji. Tijekom boravka na Odjelu 1 podnositelj zahtjeva radio je četiri sata na dan.

2. Medicinska pomoć pružena podnositelju zahtjeva

(a) Tvrdnje podnositelja zahtjeva

14. Prema navodima podnositelja zahtjeva, dana 17. ožujka 2005. jedan ga je zatvorenik ozlijedio udarivši ga dvaput u glavu. Odveden je liječniku kojemu se potužio na opću slabost, vrtoglavicu i snažnu žeđ. Liječnik mu je, međutim, prepisao samo sredstva protiv bolova i nije obavio nikakve druge preglede. Podnositelj zahtjeva zatražio je da ga se pošalje na rendgensko snimanje na njegov vlastiti trošak, ali taj mu je zahtjev odbijen. Naveo je i da je imao modricu ispod lijevoga oka.

(b) Tvrdnje Vlade

15. Prema navodima Vlade, podnositelja zahtjeva pregledao je zatvorski liječnik istoga dana i sljedećega dana. Liječnik mu je prepisao sredstva protiv bolova. Nakon što se podnositelj zahtjeva potužio i na bol u leđima, upućen je na specijalistički pregled u Opću bolnicu Gospić. Tamo je podvrgnut rendgenskom snimanju, ali nisu utvrđene nikakve frakture. Podnositelju zahtjeva prepisana su dodatna sredstva protiv bolova koja se uzimaju

oralno, kao i gel za ublažavanje bolova. U potvrdu svojih tvrdnji, Vlada je dostavila presliku liječničkog nalaza iz Opće bolnice Gospić.

3. Pravna sredstva što ih je podnositelj zahtjeva iskoristio

16. Dana 14. rujna 2004. podnositelj zahtjeva podnio je pritužbu sucu izvršenja Županijskoga suda u Gospiću u kojoj se žalio na uvjete u zatvoru i u kojoj je naveo da mu nije isporučen paket s tri "šteke" cigareta, dva časopisa o automobilima i jednom bilježnicom što su mu ga 30. kolovoza 2004. poslali roditelji, već da je taj paket vraćen njegovim roditeljima koji su ga o tome i obavijestili.

17. Dana 21. rujna 2004. sudac je od zatvorskih vlasti Zatvora u Gospiću zatražio očitovanje o pritužbi o navodnom neuručivanju paketa. U svome dopisu zatvorskim vlastima od 24. rujna 2004. sudac je konstatirao da upravitelj zatvora zatvoreniku ima pravo privremeno uskratiti primanje paketa iz zdravstvenih i sigurnosnih razloga te da se taj zatvorenik ima obavijestiti o takvoj odluci i razlozima za njeno donošenje. Podnositelj zahtjeva dobio je presliku tog dopisa.

18. Dana 21. listopada 2004. podnositelj zahtjeva podnio je još jednu pritužbu sucu izvršenja Županijskoga suda u Gospiću u kojoj je ponovio svoje prigovore o uvjetima u zatvoru, ustvrdivši i da šest do osam pisama koje je poslao raznim osobama nikada nije bilo isporučeno primateljima. Sudac je na navode podnositelja zahtjeva odgovorio dopisom od 8. studenoga 2004. u kojemu je istaknuo da su ga zatvorske vlasti Zatvora u Gospiću izvijestile da su sva njegova pisma uredno otpremljena, te je podnositelja zahtjeva uputio da pisma ubuduće šalje isključivo preporučeno. Što se tiče podnositeljevih prigovora glede uvjeta u zatvoru, sudac je izričito naveo da nije nadležan za nadzor nad upravljanjem zatvorima.

19. Nakon incidenta 17. ožujka 2006. podnositelj zahtjeva opet je premješten na Odjel 2, a upravitelj zatvora naložio je da se protiv njega pokrene stegovni postupak. Neutvrđenog se datuma podnositelj zahtjeva žalio protiv te odluke, tvrdeći da je bio napadnut od drugog zatvorenika koji ga je dvaput udario u glavu. Podnositelj zahtjeva prigovorio je i da medicinska pomoć koja mu je bila pružena nije bila dostatna jer mu je liječnik prepisao samo sredstva protiv bolova, a nije obavio dodatne pretrage. Bio mu je odbijen zahtjev da ga se pošalje na rendgensko snimanje na njegov vlastiti trošak. Dana 23. ožujka 2006. sudac izvršenja Županijskoga suda u Gospiću odbio je žalbu podnositelja zahtjeva iz razloga što je odluka o stavljanju podnositelja pod zatvoreni režim bila utemeljena na zakonu i što je bila posljedica njegovoga ponašanja kojim je ugrozio red i sigurnost u zatvoru. Nije se očitovao o navodima podnositelja zahtjeva glede nepružanja odgovarajuće medicinske pomoći.

20. Dana 27. ožujka 2006. podnositelj zahtjeva žalio se protiv sučeve odluke izvanraspravnom vijeću Županijskoga suda u Gospiću. U svojoj je žalbi prigovorio zbog uvjeta na Odjelu 2 (vidi točku 11. ove presude). Vijeće je 28. ožujka 2006. odbilo podnositeljevu žalbu navodeći da je jedini način sprječavanja njegovoga daljnjeg neprihvatljivog ponašanja bio da ga se izolira. Nisu se očitovali na podnositeljev prigovor koji se odnosio na uvjete na Odjelu 2.

II. MJERODAVNO DOMAĆE PRAVO

21. Članak 23. Ustava Republike Hrvatske predviđa:

"Nitko ne smije biti podvrgnut bilo kakvu obliku zlostavljanja ..."

22. Zakon o izvršavanju kazne zatvora (*Narodne novine*, broj 128/0999 od 30. studenoga 1999. i 190/2003 od 3. prosinca 2003. (pročišćeni tekst) – u daljnjem tekstu: "Zakon") stupio

je na snagu 1. srpnja 2001., a odredbe o sucu izvršenja stupile su na snagu šest mjeseci nakon toga, 1. siječnja 2002. Mjerodavne odredbe Zakona glase kako slijedi:

PRITUŽBA ZATVORENIKA

Članak 15.

- "(1) Zatvorenik ima pravo pritužbe na postupak i odluku zaposlenika kaznionice, odnosno zatvora.
(2) Pritužba se podnosi usmeno ili pisanim putem upravitelju kaznionice, odnosno zatvora (u daljnjem tekstu: upravitelj), sucu izvršenja ili Središnjem uredu Uprave za zatvorski sustav. Pisana pritužba sucu izvršenja ili Središnjem uredu Uprave za zatvorski sustav upućuje se u omotu koji uprava kaznionice, odnosno zatvora ne smije otvoriti"

SUDSKA ZAŠTITA PROTIV POSTUPKA I ODLUKE UPRAVE KAZNIONICE, ODNOSNO ZATVORA

Članak 17.

- "(1) Protiv postupka i odluke kojom se zatvorenik nezakonito prikraćuje ili ograničava u nekom pravu iz ovoga Zakona zatvorenik može podnijeti zahtjev za sudsku zaštitu.
(2) O zahtjevu za sudsku zaštitu odlučuje sudac izvršenja."

POSTUPAK S OSOBNIM STVARIMA

Članak 60.

"...

- (3) Stvari za koje se sumnja da su u svezi s počinjenjem nekoga kaznenog djela oduzet će se od zatvorenika i uz zapisnik predati nadležnom državnom tijelu. Stvari za koje se sumnja da su namijenjene bijegu zatvorenika, ugrožavanju reda i sigurnosti, te stvari za koje se sumnja da mogu narušiti zdravlje oduzet će se i uništiti ili predati nadležnom državnom tijelu, o čemu će se sastaviti zapisnik. Primjerak zapisnika uručuje se zatvoreniku."

SMJEŠTAJ, OPREMA I PREHRANA ZATVORENIKA

Članak 74.

- "(1) Smještaj zatvorenika treba odgovarati zdravstvenim, higijenskim i prostornim zahtjevima, te klimatskim prilikama.
(2) Zatvorenika se u pravilu smješta u zasebnu prostoriju
(3) Prostorije u kojima borave zatvorenici moraju biti čiste, suhe i dovoljno prostrane. Za svakog zatvorenika u spavaonici mora biti najmanje 4 m² i 10 m³ prostora.
(4) Svaka prostorija mora imati dnevno i umjetno svjetlo
(5) Kaznionice i zatvori moraju imati sanitarne uređaje koji omogućuju obavljanje fizioloških potreba u čistim i primjerenim uvjetima kad god to zatvorenici žele.
(6) Pitka voda uvijek mora biti dostupna svakom zatvoreniku"

ZAŠTITA ZDRAVLJA

Članak 103.

- "(1) Zatvoreniku se osigurava liječenje i redovita briga o tjelesnom i duševnom zdravlju ..."

OBVEZAN LIJEČNIČKI PREGLED

Članak 104.

"...
(2) Zatvorenika koji je bolestan ili ozlijeđen, ... liječnik je obvezan pregledati i poduzeti sve potrebno da se bolest spriječi, liječi ili ne pogorša."

SPECIJALISTIČKI PREGLED

Članak 107.

"(1) Zatvorenik ima pravo tražiti pregled liječnika specijalista ako takav pregled nije odredio liječnik kaznionice, odnosno zatvora.
..."

PAKETI

Članak 126.

"(1) Zatvorenik ima pravo najmanje jedanput mjesečno i prigodom blagdana primiti paket s dopuštenim stvarima.
(2) Pošiljatelj paketa obvezan je uz paket priložiti popis sadržaja.
(3) Paket otvara i pregledava ovlaštena službena osoba u nazočnosti zatvorenika.
(4) S nedopuštenim, pokvarenim ili opasnim sadržajem paketa postupit će se u skladu sa člankom 60. stavkom 3. ovoga Zakona.
(5) Primitak paketa upravitelj može privremeno uskratiti iz zdravstvenih i sigurnosnih razloga, o čemu će obavijestiti zatvorenika. Protiv odluke upravitelja zatvorenik ima pravo žalbe sucu izvršenja. Žalba ne zadržava izvršenje."

STEGOVNI PRIJESTUPI, MJERE I POSTUPAK

Članak 145.

"...
(2) Lakši stegovni prijestupi jesu:
...
10) sprječavanje ovlaštene službene osobe ili bilo koje druge osobe koja je uključena u provedbu programa izvršavanja u obavljanju zadaća,
...
(3) Teži stegovni prijestupi jesu:
...
11) posjedovanje ili uzimanje bilo kojega opojnog ili psihoaktivnog sredstva,
..."

STEGOVNE MJERE

Članak 146.

"(1) Za počinjene stegovne prijestupe izriču se stegovne mjere.
(3) Stegovne mjere jesu:
1) ukor,
2) ograničenje ili privremena uskrata prava primitka paketa do tri mjeseca,

- 3) uskrata pojedinih ili svih pogodnosti iz članka 129. i 130. ovoga Zakona,
- 5) upućivanje u samicu do dvadeset jedan dan u slobodno vrijeme ili tijekom cijeloga dana i noći.
..."

PRAVO

I. NAVODNA POVREDA ČLANKA 3. KONVENCIJE

23. Podnositelj zahtjeva prigovorio je u vezi s općim uvjetima u Zatvoru u Gospiću i naveo da mu zatvorske vlasti nisu osigurale odgovarajuću medicinsku skrb nakon što mu je dana 17. ožujka 2006. jedan zatvorenik nanio ozljede glave. Pozvao se na članak 3. Konvencije koji glasi kako slijedi:

"Nitko se ne smije podvrgnuti mučenju ni nečovječnom ili ponižavajućem postupanju ili kazni."

24. Vlada je osporila tu tvrdnju.

A. Dopuštenost

25. Vlada je od Suda zatražila da te prigovore proglasi nedopuštenima zbog neiscrpljenja domaćih pravnih sredstava. Vlada je ustvrdila da Zakon o izvršavanju kazne zatvora iz 1999. predviđa cijeli niz pravnih sredstava za zaštitu prava osoba lišenih slobode, uključujući i sudsku zaštitu protiv postupaka i odluka uprave zatvora. Podnositelj zahtjeva svoje je prigovore prvo trebao iznijeti pred upravu zatvora. Ti su prigovori trebali biti jasno određeni. Podnositelj zahtjeva ih je, međutim, izravno uputio sucu izvršenja. Sudac izvršenja je podnositelja zahtjeva uputio da svoje prigovore prvo iznese pred upravu zatvora. Nadalje, pod pretpostavkom da se podnositeljevo pismo sucu izvršenja i sučev odgovor mogu smatrati postupkom u prvom stupnju, podnositelj zahtjeva mogao je uložiti žalbu izvanraspravnom vijeću nadležnoga županijskog suda. I konačno, podnositelj zahtjeva mogao je podnijeti ustavnu tužbu u odnosu na uvjete u zatvoru i sve ostale odluke donesene u bilo kojemu od stegovnih postupaka pokrenutih protiv njega.

26. Podnositelj zahtjeva ustvrdio je da je iscrpio sva pravna sredstva koja su mu bila na raspolaganju u domaćem pravnom sustavu u odnosu na navodne povrede.

27. Kad je riječ o pravnim sredstvima koja su podnositelju zahtjeva bila na raspolaganju na temelju Zakona o izvršavanju kazne zatvora, Sud primjećuje da članak 5. stavak 2. toga Zakona jasno predviđa da se pritužbe podnose usmeno ili pisanim putem upravitelju zatvora, sucu izvršenja ili Središnjem uredu Uprave za zatvorski sustav Ministarstva pravosuđa. Iz toga proizlazi da je podnositelj zahtjeva svoje pritužbe mogao uputiti bilo kojemu od tih tijela, a on ih je odlučio uputiti sucu izvršenja. Prema mišljenju Suda, ta odluka bila je u skladu s domaćim zakonodavstvom. Međutim, sudac nije pokrenuo nikakav postupak na temelju podnositeljeve pritužbe niti je o njoj donio ikakvu odluku. Umjesto toga, on je podnositelju zahtjeva odgovorio putem dopisa, prvog 24. rujna 2004. i drugog 8. studenoga 2004. Kad je riječ o Vladinoj tvrdnji da je podnositelj zahtjeva mogao uložiti žalbu protiv odluke suca izvršenja, Sud primjećuje da sudac izvršenja nije donio nikakvu odluku i da nije moguće uložiti žalbu protiv dopisa.

28. Kad je riječ o mogućnosti podnošenja ustavne tužbe glede uvjeta u zatvoru, Sud opaža da pravilo iscrpljenja domaćih pravnih sredstava sadržano u članku 35. stavku 1. Konvencije nalaže da podnositelj zahtjeva treba imati redovni put do pravnih sredstava koja su dostupna i dovoljna da osiguraju zadovoljštinu u odnosu na navodne povrede. Postojanje takvih pravnih sredstava mora biti dovoljno izvjesno ne samo u teoriji, već i u praksi, a ako to nije tako, tada

će tim pravnim sredstvima nedostajati potrebna dostupnost i učinkovitost. Vlada koja se poziva na neiscrpljenje dužna je uvjeriti Sud da je pravno sredstvo bilo djelotvorno i u relevantno vrijeme raspoloživo u teoriji i praksi, drugim riječima, da je bilo dostupno, sposobno pružiti zadovoljštinu u odnosu na prigovore podnositelja zahtjeva, te da je imalo razumne izgleda za uspjeh (vidi, između mnogih izvora prava, presudu u predmetu *Akdivar and Others v. Turkey* od 16. rujna 1996., *Reports of Judgments and Decisions* 1996-IV, str. 1210-11, §§ 65 i 68).

29. Kad je riječ o ovome predmetu, Sud primjećuje da se, prema utvrđenoj praksi Ustavnoga suda, nedopuštenima proglašavaju one ustavne tužbe koje se ne tiču merituma dotičnoga predmeta. S obzirom na takvu praksu i činjenicu da se Vlada pred Sudom nije pozvala na sudsku praksu kojom bi potkrijepila svoju tvrdnju o dostatnosti i djelotvornosti tog pravnog sredstva, te ovom prilikom ne uzimajući u obzir pitanje primjerenosti ustavne tužbe kao pravnog sredstva sposobnog pružiti zadovoljštinu u odnosu na prigovor podnositelja zahtjeva, Sud zaključuje da ustavna tužba o uvjetima u zatvoru nije pravno sredstvo čije je postojanje utvrđeno s dovoljnom izvjesnošću.

30. Sud nalazi da se, time što je podnio pritužbu nadležnom sucu izvršenja, podnositelj zahtjeva na primjeren način poslužio pravnim sredstvima predviđenim domaćim pravom koja su mu bila na raspolaganju u odnosu na njegove prigovore glede neodgovarajućih uvjeta u zatvoru i nepružanja odgovarajuće medicinske pomoći. Prema tome, ti se prigovori ne mogu odbaciti s osnove neiscrpljenja domaćih pravnih sredstava.

31. Sud primjećuje da ti prigovori nisu očigledno neosnovani u smislu članka 35. stavka 3. Konvencije. Sud primjećuje da oni nisu nedopušteni ni po kojoj drugoj osnovi. Stoga se moraju proglasiti dopuštenima.

B. Osnovanost

A. Tvrdnje stranaka

32. Vlada je ustvrdila da svaka ćelija u Zatvoru u Gospiću ima zahod, a svaki odjel zajedničku kupaonicu. Stoga je tvrdnja podnositelja zahtjeva da je bio smješten u ćeliju bez zahoda neutemeljena. Posteljina se mijenjala jednom na tjedan. To je prema mišljenju Vlade bilo dovoljno, tako da nisu osnovani ni njegovi navodi o prljavoj posteljini. Kad je riječ o hrani koja se posluživala, prigovor podnositelja zahtjeva bio je općenite naravi i ničim potkrijepljen. Vlada je navela da se hrana priprema prema uobičajenom režimu prehrane. U sastavljanje jelovnika uključen je i predstavnik zatvorenika. Ostali zatvorenici nisu imali primjedaba na kakvoću hrane, pa je prigovor podnositelja u tom pogledu također neosnovan. Kad je riječ o higijenskim potrepštinama, Vlada je priznala da ih podnositelj nije dobivao. Međutim, tijekom boravka na Odjelu 1 Zatvora u Gospiću, podnositelj zahtjeva je radio i od toga ostvarivao određeni dohodak, pa je stoga bio u mogućnosti kupiti potrebne higijenske potrepštine. Kad je riječ o podnositeljevim općenitim prigovorima o pomanjkanju odgovarajuće medicinske skrbi u zatvoru, Vlada je ustvrdila da je svaki dan u pripravnosti bio liječnik. Kad je riječ o podnositeljevim konkretnim navodima o tome da mu nije pružena odgovarajuća medicinska pomoć u vezi s ozljedom koju je pretrpio, Vlada je naglasila da dostavljena medicinska dokumentacija pokazuje da je podnositelja zahtjeva istoga dana pregledao liječnik, te da mu je prepisana odgovarajuća terapija. Liječnik je podnositelja zahtjeva pregledao i sutradan, a tri dana nakon incidenta podnositelj zahtjeva upućen je na specijalistički pregled u bolnicu. Tom je prigodom obavljeno i rendgensko snimanje, a snimke nisu ukazivale na postojanje ikakvih fraktura.

33. Podnositelj zahtjeva ostao je kod svojih navoda. Tvrdio je da je njegov opis uvjeta boravka u zatvoru i nepružanja medicinske pomoći točan (vidi točke 11. i 14. ove presude).

B. Ocjena Suda

(a) Domašaj pitanja koja su predmet rasprave

34. Sud primjećuje da se prigovori podnositelja zahtjeva na temelju članka 3. Konvencije uglavnom tiču dva pitanja:

- *prvo*, jesu li uvjeti boravka podnositelja zahtjeva u zatvoru bili u skladu s tom odredbom;
- i
- *drugo*, je li podnositelju zahtjeva pružena odgovarajuća medicinska skrb u vezi s ozljedom što ju je pretrpio 17. ožujka 2006.

(b) Opća načela ugrađena u sudsku praksu

35. Sud ponavlja da je u članak 3. Konvencije ugrađena jedna od najvažnijih temeljnih vrijednosti demokratskoga društva. Taj članak u apsolutnom smislu zabranjuje mučenje ili nehumano ili ponižavajuće postupanje ili kažnjavanje, bez obzira na okolnosti i ponašanje žrtve (vidi *Labita v. Italy* [GC], br. 26772/95, § 119, ECHR 2000-IV).

36. Osim toga, Sud ponavlja da, prema njegovoj sudskoj praksi, da bi nedopušteno postupanje potpalo pod domašaj članka 3. Konvencije, ono mora doseći minimalni stupanj težine. Ocjena tog minimalnog stupnja je relativna; ona ovisi o svim okolnostima predmeta, kao što su trajanje postupanja, njegove tjelesne i duševne posljedice, a u nekim slučajevima i spol, dob i zdravstveno stanje žrtve. Nadalje, kad bude razmatrao je li određeno postupanje "ponižavajuće" u smislu članka 3., Sud će uzeti u obzir u obzir je li mu cilj bio poniziti i omalovažiti žrtvu i je li, kad je riječ o njegovim posljedicama, ono negativno utjecalo na žrtvinu ličnost na način nespojiv s člankom 3. (*Peers v. Greece*, br. 28524/95, §§ 67-68, 74, ECHR 2001-III i *Valašinas v. Lithuania*, br. 44558/98, § 101, ECHR 2001-VIII).

37. Sud je dosljedno naglašavao da trpljenje i poniženje o kojemu je riječ u dotičnom slučaju mora u svakom slučaju ići preko onog neizbježnog elementa trpljenja ili poniženja koje je povezano s danim oblikom legitimnog postupanja ili kažnjavanja. Mjere kojima se osoba lišava slobode često mogu uključivati takav element. Prema toj odredbi, država se mora pobrinuti da se osoba liši slobode u uvjetima u kojima se poštuje njeno ljudsko dostojanstvo, da ju način i metoda izvršenja mjere ne izlažu nelagodi ili trpljenju onog intenziteta koji bi prelazio neizbježnu razinu trpljenja inherentnu lišenju slobode, te da, s obzirom na praktične zahtjeve boravka u zatvoru, njezino zdravlje i dobrobit budu odgovarajuće osigurani. između ostalog i na način da joj se pruži potrebna medicinska pomoć (vidi *Kudła v. Poland* [GC], br. 30210/96, §§ 92-94, ECHR 2000-XI i *McGlinchey and Others v. the United Kingdom*, br. 50390/99, § 46, ECHR 2003-V).

(c) Primjena u ovome predmetu

(i) Opći uvjeti u Zatvoru u Gospiću

38. Sud primjećuje da su u ovome predmetu među strankama sporni stvarni uvjeti boravka podnositelja zahtjeva u Zatvoru u Gospiću. Međutim, Sud u ovome predmetu ne smatra potrebnim utvrđivati istinitost svakog pojedinog navoda stranaka, jer može utvrditi povredu članka 3. na temelju činjenica koje je tužena država iznijela ili ih nije osporila, i to iz sljedećih razloga.

39. Sud primjećuje da iz Vladinoga očitovanja proizlazi da je u razdoblju od otprilike petnaest mjeseci (od 29. rujna 2004. do studenoga 2005., i onda ponovno od ožujka do svibnja 2006.) podnositelj zahtjeva držan na Odjelu 2 Zatvora u Gospiću gdje je bio zaključan u ćeliji s još jednim zatvorenikom cijelo vrijeme osim jedan sat ujutro, kad mu je bilo dopušteno izaći

vani, i dva sata navečer, kad mu je bilo dopušteno gledati televizijski program, čitati ili igrati igre. Nadalje, Vlada nije osporila podnositeljeve navode da je ćelija bila veoma vlažna, madraci toliko stari i pohabani da su iz njih virile gole žice, grijanje neprimjereno, te da u ćeliji nije bilo dnevnoga svjetla. Nije bilo sporno ni da podnositelj zahtjeva nije dobivao higijenske potrepštine.

40. Sud ne nalazi potrebnim dalje ispitivati uvjete boravka podnositelja zahtjeva u zatvoru jer su naprijed izneseni razlozi dovoljni za utvrđenje povrede članka 3. Konvencije.

41. Sud prihvaća da u ovome predmetu nema naznake da je postojala pozitivna namjera poniziti ili omalovažiti podnositelja zahtjeva. Međutim, iako pitanje je li svrha postupanja bila poniziti ili omalovažiti žrtvu predstavlja čimbenik kojega je potrebno uzeti u obzir, ako takve svrhe nema to ne može isključiti utvrđenje povrede članka 3. (vidi *Peers*, naprijed citirano, § 74 i *Romanov v. Russia*, br. 63993/00, § 80, 20. listopada 2005.). Sud smatra da su naprijed opisani uvjeti boravka u zatvoru u kojima je podnositelj zahtjeva držan oko petnaest mjeseci, morali štetno djelovati na njegovo ljudsko dostojanstvo. U svjetlu naprijed navedenoga, Sud nalazi da su uvjeti boravka podnositelja zahtjeva u zatvoru, a osobito činjenica da je bio zaključan u vlažnoj ćeliji bez dnevnoga svjetla oko dvadeset sati na dan, morali štetno utjecati na dobrobit podnositelja zahtjeva, te da ti uvjeti u kombinaciji s duljinom razdoblja u kojemu je podnositelj zahtjeva u njima boravio predstavljaju ponižavajuće postupanje.

42. Prema tome, došlo je do povrede članka 3. Konvencije u pogledu boravka podnositelja zahtjeva na Odjelu 2 Zatvora u Gospiću.

(ii) Nepružanje odgovarajuće medicinske pomoći u vezi s podnositeljevom ozljedom

43. Sud na početku konstatira da nije sporno da je podnositelj zahtjeva ozlijeđen 17. ožujka 2005. Međutim, stranke se ne slažu u vezi s time je li medicinska pomoć koja je podnositelju zahtjeva pružena nakon ozljede bila odgovarajuća i dostatna. Sud primjećuje da dostavljena medicinska dokumentacija pokazuje da je podnositelj zahtjeva toga istog dana otišao kod zatvorskoga liječnika i da se žalio na vrtoglavicu i glavobolju. Liječnik mu je prepisao sredstva protiv bolova. Isti je liječnik podnositelja zahtjeva ponovno pregledao sutradan. Dana 20. ožujka 2005. podnositelj zahtjeva odveden je u Opću bolnicu Gospić jer se žalio na bol u leđima. Obavljeno je rendgensko snimanje, ali nisu uočene nikakve frakture. Podnositelju zahtjeva prepisana su dodatna sredstva protiv bolova i gel za ublažavanje boli.

44. Prema mišljenju suda, medicinska pomoć pružena podnositelju zahtjeva bila je primjerena i dostatna. U tom pogledu Sud osobito ukazuje na to da je podnositelj zahtjeva prigovorio da je zatražio rendgensko snimanje, ali da mu je to bilo uskraćeno. Međutim, medicinska dokumentacija jasno pokazuje da je rendgensko snimanje obavljeno. Kako nisu ustanovljene frakture, liječenje se ograničilo na sredstva protiv bolova, što se čini primjerenim, osobito ako se ima na umu činjenica da se podnositelj zahtjeva dalje nije žalio u vezi sa svojim zdravljem.

45. Naprijed izneseni razlozi dostatni su da Sudu omoguće zaključiti da nije došlo do povrede članka 3. Konvencije u pogledu medicinske pomoći koja je podnositelju zahtjeva pružena u vezi s ozljedom što ju je pretrpio 17. ožujka 2005.

II. NAVODNA POVREDA ČLANKA 6. STAVKA 1. KONVENCIJE

46. Podnositelj zahtjeva podnio je dva odvojena prigovora glede dva stegovna postupka vođena protiv njega. Podnositelj zahtjeva prvo je prigovorio u vezi s poštenosti stegovnog postupka koji se protiv njega vodio u Kaznenom zavodu Lepoglava. On je osobito tvrdio da je rok za žalbu protiv rješenja zatvorskih vlasti kojim mu je izrečena stegovna mjera, u trajanju od samo četrdeset i osam sati, prekratak, te da je sudac izvršenja Županijskoga suda u Varaždinu pogrešno zaključio da se rok određen u satima koji istječe u nedjelju ne produljuje

na sljedeći radni dan. Podnositelj zahtjeva prigovorio je i da u stegovnome postupku što ga je protiv njega vodila uprava Zatvora u Gospiću zbog navodnog posjedovanja opojne droge nije prisustvovao zadnjoj raspravi jer njegov branitelj nije bio nazočan. Nije mu dostavljen zapisnik s rasprave. Podnositelj zahtjeva prigovorio je da iako je ista pitanja postavio i u svojoj žalbi protiv rješenja zatvorskih vlasti od 2. studenoga 2004. kojim mu je izrečena stegovna mjera, ti prigovori u rješenju suca Županijskoga suda u Gospiću od 18. studenoga 2004. uopće nisu dotaknuti.

Podnositelj zahtjeva pozvao se na članak 6. stavak 1. Konvencije, čiji mjerodavni dijelovi glase kako slijedi:

Članak 6. stavak 1

"Radi utvrđivanja svojih prava i obveza građanske naravi...svatko ima pravo...da sud...u razumnom roku ispita njegov slučaj."

47. Vlada je ustvrdila da prema domaćemu pravu, postupak o kojemu je riječ nedvojbeno potpada u područje stegovnog prava. Među stegovnim prijestupima navedenim u članku 145. Zakona o izvršavanju kazne zatvora nalazila su se kako nezakonita postupanja koja su mogla predstavljati povrede stegovnih pravila u zatvoru, tako i ona koja su mogla predstavljati kaznena djela. Kad je riječ o propisanim sankcijama, one su bili čisto stegovne naravi. Vlada je zaključno ustvrdila da članak 6. nije primjenjiv na stegovne postupke vođene protiv podnositelja zahtjeva.

48. Podredno, kad je riječ o postupku vođenom u vezi s prijestupom počinjenim tijekom boravka podnositelja zahtjeva u Kaznenom zavodu Lepoglava, Vlada je smatrala da podnositelj zahtjeva nije dokazao da su bilo on ili njegov punomoćnik pokušali podnijeti žalbu u nedjelju. Podnositelj zahtjeva se nalazio u Kaznenom zavodu Lepoglava gdje je svoju žalbu mogao predati nekome od zatvorskoga osoblja u bilo koje doba. Prema domaćemu pravu, to bi bilo dovoljno da se poštuje propisani rok.

49. Kad je riječ o postupku vođenom protiv podnositelja zahtjeva na temelju optužbe u vezi s posjedovanjem droge u Zatvoru u Gospiću, Vlada je navela da su odluke donesene u tom postupku bile odgovarajuće i dostatno obrazložene. Vlada je nadalje naglasila da je u svojoj žalbi podnositelj zahtjeva tek usput spomenuo da nije prisustvovao zadnjoj raspravi te da je naveo da će njegov punomoćnik pobliže objasniti ta pitanja u posebnoj žalbi. Punomoćnik, međutim, to nije učinio.

50. Podnositelj zahtjeva nije iznio nikakve tvrdnje glede o primjenjivosti članka 6., već je ponovio svoje prvotne prigovore glede poštenosti oba stegovna postupka vođena protiv njega.

51. Sud prvo treba ispitati pitanje primjenjivosti članka 6. na oba postupka. Sud ponavlja da se prema njegovoj stalnoj sudskoj praksi, članak 6. u načelu ne primjenjuje na stegovne postupke osim ako, uzimajući u obzir autonomiju pojma "kaznena optužba", dotični stegovni prijestup ne potpada u kaznenu sferu (vidi *Engel and Others v. the Netherlands*, presuda od 8. lipnja 1976., Serija A br. 22, str. 33-35, § 80-82; *Campbell and Fell v. the United Kingdom*, presuda od 28. lipnja 1984., Serija A br. 80, str. 34-38, §§ 66-73; te *Ezeh and Connors v. the United Kingdom* [GC], br. 39665/98 i 40086/98, § 82, ECHR 2003-X).

52. Da bi se odredilo je li članak 6. stavak 1. primjenjiv sa svoje "kaznene" osnove, Sud mora uzeti u obzir tri alternativna kriterija utvrđena u njegovoj sudskoj praksi, a to je pravna kvalifikacija prijestupa prema domaćemu pravu, narav prijestupa, te narav i stupanj strogosti sankcije (vidi *Campbell and Fell*, naprijed citirano, str. 34 *et seq.*, §§ 67 *et seq.*).

53. Što se tiče prvog spomenutog kriterija jasno je da prema hrvatskome pravu prijestupi koji su se podnositelju zahtjeva stavljali na teret u Kaznenom zavodu Lepoglava i u Zatvoru u Gospiću pripadaju području stegovnoga prava.

54. U odnosu na postupak u Kaznenom zavodu Lepoglava, Sud primjećuje da članak 145. (2) (10) Zakona o izvršavanju kazne zatvora predviđa da takvo ponašanje zatvorenika predstavlja lakši stegovni prijestup. Sud nalazi da je taj prijestup bio stegovne naravi, s obzirom da je bila riječ o povredi pravila koja uređuju upravljanje zatvorom.

55. Kad je riječ o izrečenoj sankciji, Sud primjećuje da je podnositelj zahtjeva kažnjen upućivanjem u samicu na sedam dana, s time da bi se ta kazna izvršila jedino ako bi podnositelj zahtjeva u sljedeća tri mjeseca počinio neki drugi stegovni prijestup.

56. Sud podsjeća da je u presudi u predmetu *Engle and Others* (naprijed citirano, str. 35, § 82) naveo da mjera lišenja slobode koja se može izreći kao kazna u načelu predstavlja sankciju koja pripada "kaznenoj" sferi. Međutim, u ovome predmetu pravna osnova za lišenje podnositelja zahtjeva slobode bila je njegova izvorna osuda za kaznena djela. Iako je stegovna sankcija dodala novi element – upućivanje u samicu na sedam dana – ona ni na koji način nije produljila podnositeljevu zatvorsku kaznu. Osim toga, strogost sankcije ublažena je time što je bila riječ o uvjetnoj sankciji. Sud, stoga, smatra da narav i strogost izrečene kazne nisu bili takvi da bi zbog njih dotična stvar potpala u "kaznenu" sferu.

57. U odnosu na postupak vođen protiv podnositelja zahtjeva u Zatoru u Gospiću, Sud primjećuje da je podnositelj zahtjeva bio optužen zbog pokušaja unošenja opojne droge u zatvor putem pisma što mu ga je poslala djevojka.

58. Kad je riječ o naravi prijestupa, prvo je potrebno konstatirati da prijestup koji se podnositelju zahtjeva stavljao na teret pripada stegovnome pravu: članak 145. (3) (11) Zakona o izvršavanju kazne zatvora predviđa da takvo ponašanje zatvorenika predstavlja teži stegovni prijestup. Međutim, prema sudskoj praksi suda, indikacije što ih na taj način pruža domaće pravo imaju samo relativnu vrijednost; važnija je sâma narav prijestupa (vidi *Campbell and Fell*, naprijed citirano, str. 36, § 71).

59. Sudska praksa Suda potvrđuje da je potrebno imati na umu da protupravno ponašanje zatvorenika može poprimiti različite oblike; za neke je akte jasno da ne predstavljaju više od pitanja unutarnje stege, dok se druge ne može promatrati u istome svjetlu. Kao prvo, neka pitanja mogu biti ozbiljnija od drugih. Kao drugo, protupravnost nekih akata možda ne ovisi o činjenici da su počinjeni u zatvoru: određeno ponašanje koje predstavlja stegovni prijestup može u isto vrijeme predstavljati i kazneno djelo. U okolnostima ovoga predmeta, ono odgovara kaznenom djelu zloporabe opojnih droga iz članka 173. hrvatskoga Kaznenog zakona koje podrazumijeva i samo posjedovanje opojnih droga.

60. Međutim, činjenica da je prijestup o kojemu je riječ mogao biti predmet i kaznenog postupka i stegovnog postupka u zatvoru Sudu nije dovoljna za zaključak da je članak 6. primjenjiv na taj postupak. U tom pogledu, Sud primjećuje da domaća tijela nisu pokrenula kazneni postupak protiv podnositelja zahtjeva, već su se odlučila za stegovni postupak. Stoga je potrebno pozabaviti se trećim kriterijem: naravi i stupnjem strogosti sankcije kojoj se podnositelj zahtjeva riskirao izvrnuti (vidi *Engel and Others*, naprijed citirano, str. 34-35, § 82).

61. Sud primjećuje da je izrečenom sankcijom podnositelju zahtjeva bilo ograničeno slobodno kretanje unutar zatvora i kontakt s vanjskim svijetom u razdoblju od tri mjeseca. U tom pogledu Sud primjećuje da je potreba izricanja stegovnih sankcija za povrede zatvorske stege bitan element održavanja odgovarajućeg zatvorskog režima. Sud naglašava važnost očuvanja djelotvornog sustava reda i kontrole u zatvoru. Sankcija izrečena podnositelju zahtjeva za veoma tešku povredu zatvorske stege nije produljila trajanje njegove zatvorske kaznu (vidi, *a contrario*, *Ezeh and Connors v. the United Kingdom* [GC], br. 39665/98 i 40086/98, ECHR 2003-X), niti mu je ozbiljnije otežala uvjete boravka u zatvoru. Njome su podnositelju zahtjeva bile ograničene slobode unutar zatvora na ograničeno vremensko razdoblje. Prema mišljenju Suda, ta je sankcija u cijelosti ostala u "stegovnoj" sferi.

62. Sud, stoga, zaključuje da izrečena sankcija nije bila takve naravi niti strogosti zbog koje bi dotična stvar potpala u "kaznenu" sferu. Prema tome, članak 6. Konvencije nije primjenjiv u ovome predmetu.

63. Iz toga slijedi da ovaj dio zahtjeva nije u skladu s odredbama Konvencije *ratione materiae*, pa se stoga mora odbiti u skladu s člankom 35. stavcima 3. i 4. Konvencije.

III. NAVODNA POVREDA ČLANKA 8. KONVENCIJE

64. Podnositelj zahtjeva podnio je još dva prigovora koja su se ticala njegova prava na poštivanje slobode dopisivanja. Prvo je prigovorio zbog činjenice da mu nije uručen paket koji su mu 30. kolovoza 2004. u Zatvor u Gospiću poslali roditelji. Kao drugo, prigovorio je da šest do osam pisama koje je poslao iz zatvora uopće nije bilo isporučeno primateljima. Pozvao se na članak 8. Konvencije, čiji mjerodavni dijelovi glase kako slijedi:

Članak 8.

"1. Svatko ima pravo na poštovanje svoga ... dopisivanja.

2. Javna vlast se neće miješati u ostvarivanje tog prava, osim u skladu sa zakonom i ako je u demokratskom društvu nužno radi interesa državne sigurnosti, javnog reda i mira, ili gospodarske dobrobiti zemlje, te radi sprečavanja nereda ili zločina, radi zaštite zdravlja ili morala ili radi zaštite prava i sloboda drugih."

65. Vlada je osporila te tvrdnje.

(a) Paket što su ga podnositelju zahtjeva poslali roditelji

1. Dopuštenost

66. Sud primjećuje da ovaj prigovor nije očigledno neosnovan u smislu članka 35. stavka 3. Konvencije. Primjećuje da on nije nedopušten ni po kojoj drugoj osnovi. Stoga se mora proglasiti dopuštenim.

2. Osnovanost

67. Vlada je ustvrdila da su zabranu primanja paketa u razdoblju od tri mjeseca zatvorske vlasti izrekle podnositelju zahtjeva kao stegovnu mjeru zbog teške povrede zatvorskih pravila (krijumčarenje opojnih droga), te da ništa ne ukazuje na to da bi takvo miješanje u podnositeljevu slobodu dopisivanja bilo nerazmjerno legitimnom cilju koji se nastojao ostvariti.

68. Sud primjećuje da je 2. studenoga 2004. podnositelj zahtjeva kažnjen blažom stegovnom mjerom – ograničenjem kretanja unutar zatvora i kontakta s vanjskim svijetom u razdoblju od tri mjeseca, što je uključivalo i uskratu prava na primanje paketa u sljedeća tri mjeseca (vidi točku 9. ove presude). Razlog za tu kaznu, kao što je potvrdio i Županijski sud u Gospiću, bila je činjenica da je podnositelj zahtjeva u zatvor pokušao unijeti opojnu drogu, što predstavlja povredu članka 145. (3) (11) Zakona o izvršavanju kazne zatvora. Sud nalazi da je ta kazna predstavljala miješanje u podnositeljevo pravo na poštivanje slobode dopisivanja, u smislu članka 8. stavka 1 Konvencije.

69. Sud ponavlja da će "svako miješanje od strane javnih vlasti" u pravo na poštivanje slobode dopisivanja biti protivno članku 8. Konvencije osim ako nije "u skladu sa zakonom", ako se njime ne nastoji ostvariti jedan ili više legitimnih ciljeva spomenutih u stavku 2. toga

članka, te ako nije "nužno u demokratskom društvu" radi njihovoga postizanja (vidi, između mnogih drugih izvora prava, sljedeće presude: *Silver and Others v. the United Kingdom*, 25. ožujka 1983., Serija A br. 61, str. 32, § 84; *Campbell v. the United Kingdom*, 25. ožujka 1992., Serija A br. 233, str. 16, § 34; *Niedbala v. Poland*, br. 27915/95, § 78, 4. srpnja 2000.; te *Klyakhin v. Russia*, br. 46082/99, § 107, 30. studenoga 2004.).

70. Sud prvo mora razmotriti je li miješanje bilo "u skladu sa zakonom". Taj izraz kao prvo nalaže da sporna mjera treba biti utemeljena u domaćemu pravu; on se odnosi i na kvalitetu prava o kojemu je riječ, jer zahtijeva da ono bude dostupno dotičnoj osobi, koja, uz to, mora biti u mogućnosti predvidjeti njene posljedice za sebe, a mora biti i u skladu s vladavinom prava (vidi *Kruslin v. France*, presuda od 24. travnja 1990., Serija A br. 176-A, str. 20, § 27; *Huvig v. France*, Serija A br. 176-B, str. 52, § 26; te *Dankevich v. Ukraine*, br. 40679/98, § 152, 29. travnja 2003.).

71. Sud primjećuje da Zakon o izvršavanju kazne zatvora jasno predviđa da posjedovanje droge predstavlja teži stegovni prijestup, i da su stegovni prijestupi između ostalog kažnjivi i uskratno prava na primanje paketa u razdoblju do tri mjeseca. Zatvorenik kojemu je izrečena bilo koja od stegovnih mjera može podnijeti žalbu sucu izvršenja i potom se žaliti na sučevu odluku. Taj je Zakon objavljen u Narodnim novinama. Sud stoga smatra utvrđenim da je domaći zakon o kojemu je riječ u ovome predmetu formuliran dovoljno jasno i precizno da ispunjava zahtjev predvidivosti, te da je bio dostupan i da je omogućavao žalbu sudu. Prema tome, miješanje je bilo u skladu sa zahtjevom "zakonitosti" iz drugoga stavka članka 8. Primjećuje se i da je miješanje imalo legitimni cilj sprječavanja nereda i kriminala.

72. Kad je riječ o nužnosti miješanja, Sud smatra da uobičajeni i razumni zahtjevi izvršavanja kazne zatvora opravdavaju postojanje sustava izricanja stegovnih mjera onim zatvorenicima koji krše zatvorska pravila. Ako se taj cilj ima na umu, mjera kojom se nameću određena ograničenja zatvorenikovog prava na poštivanje njegove slobode dopisivanja može biti nužna i sama po sebi ne mora biti nespojiva s Konvencijom (vidi *Silver and Others v. the United Kingdom*, Serija A br. 61, presuda od 25. ožujka 1983., str. 38, § 98, te, *a contrario*, *Jankauskas v. Lithuania*, br. 59304/00, presuda od 24. veljače 2005., §§ 21-22).

73. Što se tiče ovoga predmeta, Sud prvo primjećuje da je mjera o kojoj je riječ primijenjena u vezi s utvrđenjem podnositeljeve krivnje za veoma težak stegovni prijestup koji je u isto vrijeme bio i kriminalna djelatnost (posjedovanje opojne droge) i da je trajala ograničeno vremensko razdoblje (tri mjeseca). Kao drugo, Sud primjećuje da su podnositeljevi prigovori bili predmet sudskog preispitivanja pred Županijskim sudom u Gospiću (vidi točku 10. ove presude). Kao treće, podnositelj zahtjeva nije iznio nikakve argumente koji bi doveli u pitanje razmjernost izrečene mjere. Kao četvrto, sankcija izrečena podnositelju zahtjeva bila je blaže naravi. U konkretnim okolnostima ovoga predmeta, Sud smatra da vlasti nisu prešle granicu svoje slobode procjene u ovome predmetu, te da je miješanje bilo razmjerno i nužno u demokratskom društvu.

74. Stoga nije došlo do povrede članka 8.

(b) Navodno neotpremanje podnositeljevih pisama primateljima od strane zatvorskih vlasti

75. Vlada je ustvrdila da su sva pisma što ih je podnositelj zahtjeva predao zatvorskim vlastima propisno otpremljena u poštanski ured. Uz to je naglasila da podnositelj zahtjeva nije dostavio nikakve pojedinosti o činjenicama zbog kojih je prigovarao.

76. Sud primjećuje da podnositelj zahtjeva nije pobliže naveo kada su i jesu li pisma predana zatvorskim vlastima i na koga su bila naslovljena. Nije dostavio ni informacije o tome kako je saznao da pisma nisu dospjela do primatelja. U tim okolnostima Sud smatra da se navodno miješanje nije moglo utvrditi s dovoljnom sigurnošću.

77. Iz toga slijedi da je ovaj prigovor očigledno neosnovan, pa se mora odbiti u skladu s člankom 35. stavcima 3. i 4. Konvencije.

IV. NAVODNA POVREDA ČLANKA 13. KONVENCIJE

78. Podnositelj zahtjeva prigovorio je i da nije na raspolaganju imao djelotvorno pravno sredstvo u odnosu na svoj prigovor o uvjetima boravka u zatvoru na temelju članka 3. Konvencije, što je protivno članku 13. Konvencije koji glasi kako slijedi:

"Svatko čija su prava i slobode koje su priznate u ovoj Konvenciji povrijeđene ima pravo na djelotvorna pravna sredstva pred domaćim državnim tijelom čak i u slučaju kad su povredu počinile osobe koje su djelovale u službenom svojstvu."

A. Dopuštenost

79. Sud primjećuje da ovaj prigovor nije očigledno neosnovan u smislu članka 35. stavka 3. Konvencije. Primjećuje da on nije nedopušten ni po kojoj drugoj osnovi. Stoga se mora proglasiti dopuštenima.

B. Osnovanost

80. Vlada je ustvrdila da je prema domaćem pravu osobama lišenim slobode na raspolaganju cijeli niz pravnih sredstava predviđenih Zakonu o izvršavanju kazne zatvora, kao što je pritužba upravi zatvora, sucu izvršenja ili Središnjem uredu Uprave za zatvorski sustav. Nadalje, podnositelj zahtjeva mogao je podnijeti i ustavnu tužbu.

81. Sud primjećuje da je, prema domaćem zakonodavstvu, podnositelj zahtjeva imao mogućnost podnijeti pritužbu glede uvjeta u zatvoru, nepružanja odgovarajuće medicinske pomoći, te glede nepoštivanja svoga prava na slobodu dopisivanja, i to zatvorskim vlastima, sucu izvršenja ili Središnjem uredu Uprave za zatvorski sustav, te da je podnositelj zahtjeva zapravo iskoristio jednu od tih mogućnosti, jer je, naime, podnio pritužbu nadležnom sucu izvršenja Županijskoga suda u Gospiću.

82. Sud podsjeća da je u svojoj djelomičnoj odluci o dopuštenosti u ovome predmetu (vidi *Štitić v. Croatia* (dec.), br. 9660/03, 9. studenoga 2006.) utvrdio da je podnositelj zahtjeva, čija je situacija u Kaznenome zavodu Lepoglava bila ispravljena odlukom suca izvršenja Županijskoga suda u Varaždinu i koji je, nakon takve odluke, premješten u primjerenu ćeliju, mogao podnijeti građansku tužbu protiv države i tražiti naknadu štete za dotad pretrpljene patnje. Iako se pokretanje građanskoga postupka samo po sebi nije moglo smatrati djelotvornim pravnim sredstvom za rješavanje loših uvjeta u zatvoru, takav postupak u kombinaciji s hitnom odlukom suca izvršenja, s trenutnim djelovanjem na stvarne uvjete podnositelja zahtjeva, ispunio je zahtjeve djelotvornosti.

83. Međutim, kad je riječ o podnositeljevima pritužbama podnesenim 14. rujna i 21. listopada 2004. sucu izvršenja Županijskoga suda u Gospiću o općim uvjetima u Zatvoru u Gospiću (vidi točke 16. i 18. ove presude), Sud primjećuje da je u svome dopisu od 8. studenoga 2004. sudac izričito naveo da nije nadležan za nadzor nad upravljanjem zatvorima (vidi točku 18. ove presude).

84. Sud ponavlja da standardi članka 13. nalažu uvođenje domaćeg pravnog sredstva koje nadležnom domaćem tijelu pružaju mogućnost da u meritumu odluči o relevantnom prigovoru na temelju Konvencije i da osigura odgovarajuću pomoć, s time da države ugovornice imaju određeno diskrecijsko pravo glede načina na koji će udovoljiti svojim obvezama iz te odredbe (vidi *Chahal v. the United Kingdom*, presuda od 15. studenoga 1996., *Reports* 1996-V, str.

1869-70, § 145). Pravno sredstvo čije uvođenje nalaže članak 13. mora biti "djelotvorno" i u praksi i u pravu. Međutim, takvo je sredstvo potrebno samo za prigovore koji se mogu smatrati "dokazivima" na temelju Konvencije (vidi *Metropolitan Church of Bessarabia and Others v. Moldova*, br. 45701/99, § 137, ECHR 2001-XII).

85. U ovome predmetu, s obzirom na zaključak u vezi s člankom 3. (vidi točku 31. ove presude), Sud smatra da je prigovor podnositelja zahtjeva potaknuo pitanje poštivanja standarda Konvencije koji se odnose na uvjete u kojima je podnositelj držan na Odjelu 2 Zatvora u Gospiću. Podnositelj zahtjeva je stoga mogao očekivati da će se sudac izvršenja Županijskoga suda u Gospiću pozabaviti meritumom njegovoga prigovora i donijeti formalnu odluku u tom pogledu, što sudac nije učinio. Umjesto toga, on se proglasio nenadležnim.

86. Iako je istina da činjenica da određeno pravno sredstvo nije dovelo do povoljnog ishoda za podnositelja zahtjeva to sredstvo ne čini nedjelotvornim (vidi *Kudła v. Poland* [GC], br. 30210/96, § 157, ECHR 2000-XI), Sud zaključuje da je svojim postupanjem u okolnostima ovoga predmeta sudac izvršenja Županijskoga suda u Gospiću učinio nedjelotvornim inače djelotvorno pravno sredstvo. Taj zaključak, međutim, ne dovodi u pitanje ni djelotvornost pravnoga sredstva kao takvoga ni obvezu zatvorenika da nadležnome sucu izvršenja podnese pritužbu na temelju članaka 15. i 17. Zakona o izvršavanju kazne zatvora u svrhu iscrpljenja domaćih pravnih sredstava glede prigovora koji se tiču uvjeta boravka u zatvoru.

87. Međutim, s obzirom na okolnosti ovoga predmeta, proizlazi da je u ovome predmetu došlo do povrede članka 13. Konvencije.

IV. PRIMJENA ČLANKA 41. KONVENCIJE

88. Članak 41. Konvencije propisuje:

"Ako Sud utvrdi da je došlo do povrede Konvencije i dodatnih protokola, a unutarnje pravo zainteresirane visoke ugovorne stranke omogućava samo djelomičnu odštetu, Sud će, prema potrebi, dodijeliti pravednu naknadu povrijeđenoj stranci."

89. Podnositelj zahtjeva nije podnio zahtjev za pravičnu naknadu niti naknadu pretrpljenih troškova i izdataka. Prema tome, Sud smatra da nema potrebe dosuditi mu ikakav iznos s te osnove.

IZ TIH RAZLOGA, SUD JEDNOGLASNO

1. *proglašava* prigovore koji se tiču uvjeta boravka podnositelja zahtjeva u Zatvoru u Gospiću i navodnog nepružanja odgovarajuće medicinske pomoći u vezi s njegovom ozljedom, kao i prigovore koji se tiču povrede podnositeljevih prava na poštivanje slobode dopisivanja u dijelu u kojem se odnose na zabranu primanja paketa u razdoblju od tri mjeseca i pomanjkanje djelotvornog pravnog sredstva u odnosu na prigovor koji se tiče uvjeta u zatvoru dopuštenima, a ostatak zahtjeva nedopuštenim;

2. *presuđuje* da je došlo do povrede članka 3. Konvencije zbog uvjeta boravka podnositelja zahtjeva na Odjelu 2 Zatvora u Gospiću;

3. *presuđuje* da nije došlo do povrede članka 3. Konvencije zbog navodnog nepružanja odgovarajuće medicinske pomoći u vezi s podnositeljevom ozljedom;

4. *presuđuje* da nije došlo do povrede članka 8. Konvencije;

5. *presuđuje* da je došlo do povrede članka 13. Konvencije;

Sastavljeno na engleskome jeziku i otpravljeno u pisanom obliku dana 8. studenoga 2007. u skladu s pravilom 77. stavcima 2. i 3. Poslovnika Suda.

Søren NIELSEN
Tajnik

Christos ROZAKIS
Predsjednik